

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT :
Parohiile : . . . . . 200 Lei
Particularii : . . . . . 160 Lei
Membrii Agrului . . . . . 100 Lei

PARTEA OFICIALĂ

No. 1591/1939.

Caz de morală de rezolvat.

În conformitate cu § 20 din Decretul XVI al Sinodului din 1926, toți preoții din pastorație și catecheții dela școlile de orice categorie, vor rezolva în acest an următorul caz de morală :

Preotul Haralambie, voind să se recreeze, merge pe câteva zile într'un oraș mare. Aci, fără lipsă prea mare, intră în crâșme după obiceiul laicilor, luând mâncare și beutură. Dându-și jos hainele negre, îmbracă haine laice pentru a nu fi cunoscut și merge la teatru. Întrebat că pentru ce merge așa la teatru răspunde, că pentru a putea cunoaște cuprinsul decet sau indecent al diferitelor piese. Adaugă mai

mult, spunând că pentru dânsul nu este pericol chiar dacă ar fi vreo piesă slabă moralicește fiind bine pregătit.

Se întreabă :

1. Ce-i de spus pentru recreația aceasta ? Dar de intratul în atari localuri.

2. Teatrele când pot fi frecventate, în ce împrejurări ; bine a făcut în cazul de față ?

3. Ultima afirmație cum să judecă ?

Rezolvirea se va face în scris și se va prezenta, din partea tuturor celor îndatorați, direct Ordinariatului până la data de 15 Iunie crt.

În proximele conferințe districtuale se va discuta și cazul de morală de mai sus, conform Decretului VIII al Sinodului diecezan din anul 1926.

Oradea, 2 Mai 1939.

Evlavia către Prea Sfânta Inimă a lui Isus

Azi nu mai putem spune că evlavia către Prea Sfânta Inimă e necunoscută la noi, ci din contra, trebuie să constatăm că încet însă sigur, Inima lui Cristos cucerește tot mai multe inimi. Că a ajuns cam târziu între granițele românești e adevărat și că nici astăzi nu e la locul de cinste ce-l merită, iarăși e adevărat. Dat însă timpul cel scurt în care s'a ridicat la desvoltarea de azi, putem fi siguri că viitorul e al ei. Într'adevăr. Acum 50 de ani deabea se găseau câteva rugăciuni în cinstea Prea Sfintei Inimi în cărțile de pietate. Cu apariția celor două reviste populare din Moldova „Lumina Creștinului” dela Iași și „Vieața”, redactata de Părinții franciscani români dela Hălăucești, în anul 1914, începe campania de luminare a poporului. Cele două edituri de mai târziu în care vor apărea revistele : *Presa Bună* și *Serafica* își fac o chestie de cinste tipărind cărțile cu lămuriri și îndemnuri la îmbrățișarea acestei evlavii mântuitoare. Așa în anul 1924 apare la »Serafica« *Luna Iunie închinată Prea Sfintei Inimi* de P. V. Remer și tălmăcită în românește de P. Dr. D. Neculăeș. În anul 1936, P. franciscan Dr. Anton Bișoc dă la iveală, în aceeași editură, o lucrare mult mai voluminoasă și mai complectă cu titlul *Luna Inimii lui Isus*. Într'aceasta și Presa

Bună scotea altă broșură : *Ce este, ce cere și ce ne dă Inima lui Isus*.

Rezultatul a fost foarte îmbucurător. Aproape în toate parohiile Moldovei s'a instituit *Apostolatul rugăciunii* ; ca să nu mai pomenim de bisericile și altarele dedicate Prea Sfintei Inimi, de icoanele ei în familii. S'a văzut trebuința unui organ oficial al evlaviei către Prea Sfânta Inimă și a și rămas ca atare revista »Lumina Creștinului« dela Iași.

Campania de popularizare prin presă pornita în Moldova, a trecut Carpații și a avut desigur înrăurire și în Biserica noastră română unită, în ce măsură e mai greu de stabilit. Însă Inima lui Cristos și-a găsit apostoli râvnici și la noi cari cu cuvântul și cu pana să vestească o eră de înflorire sufletească prin evlavia către Inima lui Isus. Cred că nu greșesc dacă afirm, că leagănul acestei mișcări a fost însăși Academia noastră teologică din Oradea. Societatea de lectură Sf. Ioan Gură de Aur găsește chiar oportun a publica în anul 1926 o cărțică cu titlul *Cultul Prea Sfintei Inimi a lui Isus*. Prefața acestei cărți scrisă de P. Dr. Aloisie Tăutu e surprinzătoare pentru tonul și claritatea cu care vorbește despre Inima Prea Sfântă a lui Isus, arătând că *aceasta este evlavia ce ne tre-*

bue. Cărticica această a ajuns acum ediția VI-a și numără zeci de mii de exemplare împrăștiate pe teritoriul întregii provincii mitropolitane. La această cărticică de propagandă s'a adăugat tot prin aceeași Societatea de lectură, însă cu mai puțin succes, în anul 1933, *Acatistul Prea Sfintei Inimi*, tradus din limba ruteană de P. Dr. G. Freza.

Foile diecezane nu s'au prea ocupat de evlavie către Prea Sfântă Inimă și e ușor de înțeles. Subiectul e nou și mai ales că vine să ne ceară găzduire ca o evlavie a Bisericii Universale, însă care s'a afirmat puternic aiurea în haina ritului latin. Articole sănătoase a publicat în anii din urma „*Vestitorul*” dela Oradea cu titlul: *O evlavie care se împune și Marele revelații*. Blajul ne-a surprins deadreptul cu magistrarele considerații ale P. Prof. D. Neda, publicate în *Cultura Creștină* de acum doi ani și extrase apoi și în broșură, aparte cu titlu: *Foc nestâns* 1937. Această broșură prilejuită în mare parte de lucrarea episcopului ortodox Lăzărescu, spuberă prejudecățile multor inimi sovăelnice în credință, răstoarnă argumentele găsite de suflete mai mult sau mai puțin raționaliste și lipsite de scrupule sau deadreptul pornite împotriva a tot ce e catolic. Nu mai puțin hotărât s'a arătat și Il. Sa Prepozitul Lugojului Dr. Neculae Brânzeu în răspunsul ce l-a dat, câțiva ani în urmă, foii *Patria* din Cluj, care a găsit de cuviință să se ridice de mai multe ori împotriva evlaviei care Prea Sfânta Inimă a lui Isus, pentru că nu era după gustul unuia dintre scriitorii ei, pentru că în unele locuri se faceu un anumit fel de rugăciuni neobicinuite în Biserica noastră pe care suszisu o voește după chipul și asemănarea nu știu cărei instituții mumificate, vechi, incapabilă de un progres și nu un organ viu, cu putere de primenire de asimilare și de cucerire. De altfel această campanie era de așteptat și declanșarea ei a întristat mai mult decât a surprins.

Evlavia către Prea Sfânta Inimă a trecut triumfătoare peste talazul jansenist și materialist din Apus, va trece și peste piedecile ce le întâmpină în Răsăritul oareșicum refractar, dar și aceasta numai în parte. Căci pe când, pe ici pe colo, se murmură cu vădită nemulțumire, Inima lui Isus cucerește mii și mii de suflete: preoți și credincioși. Poate și faptul că Vlădicul Orăzii Dr. Valeriu Traian Frențiu poartă cu fală pe stema episcopoească Inima Prea Sfântă a lui Isus, a făcut mai îndrăzneță Parohia catedralei din Oradea, care încă din 1926 înalță steagul Prea Sfintei Inimi și cheamă credincioșii să se înscrie în Societatea Prea Sfintei Inimi. Răspunsul a fost entuziast și sute de credincioși se strâng în jurul Inimii lui Isus. Catedrala se populează cu suflete alese cari înțeleg ca alături de cunoșterea și iubirea lui Isus — scopul acestei evlavii — trebuie să se practice dragostea către aproapele. Primirea deasă a sfintelor taine devine pentru toți o datorie de reparare a uitării și a necinstei ce o

arată alții pentru Omul Dumnezeu. Pilda dată de parohia Catedralei e urmată de zeci de alte parohii. Azi Prea Sf. Inimă a lui Isus are în dieceza Orăzii peste 40 de organizații cu mii de membri, iar unde acestea lipsesc, suplinește pietatea particulară a credincioșilor, căci Icoana Prea Sfintei Inimi e aproape în toate familiile și multe cu prilejul misiunilor i s'au consfințit cu bucurie. Inima Prea Sf. a lui Isus surăde de pe praporii și icoanele bisericilor pe cari creștini le duc fericți în procesiune. Așa că actualul Nunțiu Apostolic vizitând în 1937 o comună din Bihor, a fost mișcat de acest lucru și s'a simțit obligat să vorbească sâtenilor veniți în întâmpinarea lui despre fericirea ce se poate gusta cinstind Inima Prea Sfânta a lui Isus.

Clerul n'a rămas străin de mișcarea produsă de această evlavie, ci observând schimbarea minunată a vieții creștinești ce o produce în parohii, s'a pus în fruntea ei. Aproape toți preoții diezei Oradea au făcut anul trecut întronarea solemnă a Inimii lui Isus în familiile lor. Același lucru știu ca l-au făcut și mulți preoți din dieceza Lugojului și a Clujului.

Arhidieceza Blajului, pe lângă altele, a răspuns la avântul comun, cu o revistă frumos redactată în Aiud cu titlul: *Inima lui Isus*, în care preoți mănuitori dibaci ai condeiului propovăduesc mila și îndurărilor Inimii unuia Născut Domnului Hristos. Iar dieceza Lugojului, unde cultul Prea Sfintei Inimi, de altfel așa se face pretutindeni, se practică pe o scară întinsă ca evlavie particulară (către Inima lui Isus, prin Societatea de misiuni a editat în mii de exemplare 2 broșuri euharistice cu cari a venit de minune în ajutorul iubitorilor Inimii lui Isus, cari sunt totodată și cei mai iubitori ai Euharistiei.

În dieceza Orăzii apoi, s'a ajuns la convingerea pe deplin îndreptățită, că un cler viguros și râvnic se poate mai ușor ridica sub ochii cei blânzi a lui Isus, în fața Inimii lui aprinsă de iubire către oameni și în edificiul Academiei teologice s'a ridicat poate cel dintâi sanctuar din părțile acestea dedicat Prea Sfintei Inimi. Așa că după cele citate și așa sumar, pentru un observator obiectiv, cultul Prea Sfintei Inimi poate fi considerat definitiv împământenit. Pentru lămurirea și adâncirea lui, va trebui să se muncească mult. Pentru cristalizarea formelor rituale deasemeni. Acestea se vor desăvârși cu vremea și cu iubirea.

Deocamdată, o semnalăm cu bucurie, munca s'a ușurat cu mult prin apariția în românește a cărții: *Spre regele iubirii* de apostolul râvnic al Intronării P. Matei. E o carte de adâncire a cunoștințelor despre evlavie către Prea Sf. Inimă, despre persoana însăși a lui Hristos Mântuitorul. Ea va face ca miile de cuminecări din întâia Vineri ce se ține în foarte multe locuri, să fie mai repărătoare prin râvna lor, ea va face ca rostul icoanelor în familii să fie pe deplin înțeles, ea va face ca Hristos să fie căutat, iubit și urmat pentru bunătatea sa mai dulce de cât a celui mai

bun frate, pentru iubirea sa mai puternică decât a celui mai iubitor tată, pentru mila cea iertătoare a sa, îndurată peste orice închipuire.

Și acum ne întrebăm: Cine va mai putea opri entuziasmul adânc al poporului simplu pentru o evlavie care îl duce deadreptul și sigur la Isus Mântuitorul? Cine va putea convinge pe preoții râvnici cari văd în evlavia către Inima lui Isus asigurată reușita grelei sarcini de apostolat ce le apasă umerii, că această evlavie nu e pentru Biserica noastră, că nu se potri-

vește cu ritul nostru? Cine mai ales va putea să strige că Isus n'are dreptul de ași arăta și de a vărsa în Biserica română unită și în inimile preoților și a credincioșilor greco-catolici români comorile de har și de înțelepciune de viață și de sfințenie dumnezească?

Luna Iunie este închinată Prea Sfintei Inimi a lui Isus de Biserica Catolică. Iubitori și cinstitori ai Inimii Prea Sfinte a lui Isus, sus inimile!

Prea Sfântă Inimă a lui Isus, vie împărăția Ta!

I. Fr.

Chemarea la sfințenie a oamenilor de acțiune

Sfântul Augustin atât de nimerit spune în tratatul său despre Invățătura creștină: »Apostolul, înainte de ce își deschide gura să vorbească, trebuie să-și ridice până la Dumnezeu sufletul său însetat, pentru ca să expire ceea ce a respirat, sau să răspândească cu ce s'a umplut«. Este un principiu general, anume, cel care are misiunea de-a împărtăși altora lucrurile divine, trebuie să le aibă el mai întâiu, să se îmbogățească de ele, să aibă acele daruri pe cari voiește Dumnezeu să le împărtășească sufletelor prin mijlocirea sa. S. Bernard mergând mai departe, determină rolul omului apostolic spunându-i: »Dacă ești înțelept, fii un rezervor iar nu numai un canal«. E foarte adevărat, canalul lasă să curgă apa pe care o primește, fără ca să păstreze pentru sine nici măcar o picătură. Pe când rezervorul mai întâiu se umple, apoi, fără a se goli, revarsă ceea ce îi este în plus, reînoid mereu cantitatea, revărsare prin care face roditor câmpul udat. De fapt câți oameni apostolici activi, nu sunt decât curate canale! E constatare veche. Deja S. Bernard se plângea că: »In Biserică avem multe canale dar foarte puține rezervoare«.

Cât de real se exprimă S. Bonaventura când scrie: »După cum mama nu poate alăpta pe copilul ei decât în măsura în care ea însăși se nutrește, tot așa preoții, directorii de suflete, predicatorii, catecheții, profesorii, cu un cuvânt toți aceia cari au în grija lor suflete, trebuie mai întâiu să asimileze materia, substanța, cu care vor nutri mai apoi pe fiii Bisericii.

Nu arareori se întâmplă că persoane cari caută perfecțiunea în mod sincer, să fie conduse de o iluzie, anume, că pentru a fi sfânt, trebuie să se retragă de fapt din lume, în tăcere și singurătate, ori să creadă că numai așa se vor sfinți, excluzând posibilitatea sfințeniei în alte împrejurări.

Se admite că Dumnezeu a propus multor suflete acest mijloc cu gândul de-a le uni cât mai strâns, arătându-le toată predilecțiunea sa. Vor rămânea de model Părinții din deșert, până la sfârșitul vremilor.

Greșala, însă, stă în aceea, că se consideră unele împrejurări din afară ale vieții ca singurele necesare pentru o existență sfântă.

Adevărul însă este unul, în toate împrejurările, în toate vârstele: sfințenia este posibilă, chemarea la sfințenie e îndreptată tuturor acelor cari voiesc să o asculte și primească.

Este sfânt de fapt acela, care iubește pe Dumnezeu, care îndeplinește voința lui Dumnezeu. Un tată de familie, un comerciant, un cap de stat, un păstor de suflete, nu pot să se mântuiască dacă se separă de aceia cari le sunt încredințați. Din contră, voința divină le impune această legătură cu alții, le impune răspunderile și grijile vieții active; transformă chiar și ceea ce ar fi obstacol în mijloc de perfecțiune.

Oricare însărcinare pentru suflete, oricare post de conducere cere părăsirea ori împuținarea propriilor predilecțiuni. Este o obligație izvorâtă din dreptate, aceea de a se ocupa de propriile însărcinări cu tot regretul, cu toată jertfa ce ne-o impune pentru propriile ocupațiuni plăcute dar acum schimbate după voința divină în altele.

Obligațiunea vieții creștine ne aduce aminte că totul trebuie să fie sfințit prin unirea cu Dumnezeu; nu numai viața de rugăciune, ci întreaga existență, întreaga viață familială, profesională și civilă.

Nu este un creștin întreg, perfect acela care recitează fidel rugăciunile sale de dimineața și de seara, observând diferitele porunci ale Bisericii: ci este acela care în diferitele împrejurări ale vieții, face să strălucească Evangelia cu virtuțile teologice ale credinței, nădejzii și dragostei, cu observarea poruncilor lui Dumnezeu, cu practica sfaturilor evanghelice.

Activitatea și viața sufletească trebuie să formeze un tot armonic. Fiecare acțiune care este o colaborare cu Dumnezeu, este un izvor de sfințenie. Deci atât acțiunea cât și viața de rugăciune pot să conducă la perfecțiune.

Acțiunea lui Dumnezeu este primul principiu pentru sfințirea omului de acțiune. Acțiunea lui Dumnezeu, pretutindenea de față, sfințește întotdeauna pe creștinii a căror activitate este o colaborare cu a sa.

Fiecare se poate întreba: cum voiu putea eu colabora cu Dumnezeu? Răspunsul este simplu. Colaborarea mea consistă în a-mi uni voința mea cu a Sa,

voină tot ce El voiește și nimic altceva; suprimând toate obstacolele, toate rezervele, toate defectele, toate imperfecțiunile care s'ar putea opune voinței sale față de mine.

Dumnezeu cere ca să lucrăm cu el pentru cauza Sa și pentru mântuirea sufletelor. Va trebui deci să ne interesăm de mizeriile cari apasă omenirea, de progresele ei, etc.

În oricare activitate este necesară unirea cu Dumnezeu, a pune acord între voința noastră și cea divină, când am făcut-o să nu ne pese de rezultatul extern. E mai sigur să ne propunem a face voința lui Dumnezeu, decât a-i procura mărirea.

Să fie sigur deci omul de acțiune, că dacă s'a nizuit în toate, să facă voința lui Dumnezeu, va ajunge,

fără îndoială, la adevărata și cea mai sfântă perfecțiune.

Să aibă pururi înaintea ochilor ceea ce îi spune S. Toma de Aquino: »Sicut maius est illuminare quam lucere solum, ita maius est contemplata aliis tradere quam solum contemplare«. Tot așa, ceea ce adaugă pentru clarificare, P. Mateiu Crawley, marele apostol al intronizării Inimii lui Isus în familiile creștine: »Omul de acțiune (apostolul) este un potir plin până la margini de vieața lui Isus Cristos, vărsând ceea ce îi este prea mult asupra sufletelor«.

Unirea între vieața activă și vieața interioară a produs pe cei mai mari sfinți, a produs cel mai mult bine pentru suflete. Să caute deci toți oamenii de acțiune să fie rezervoare ale harului, pentruca rezultatul activității lor să se vadă: »ca roadă să aducă«.

Dr. Petru Suciu

Episcopul Samuil Vulcan

Contribuții la o comemorare

III.

La Oradea

În Aprilie 1788, Samuil Vulcan e numit canonic în capitulul român unit al Orăzii. Noul episcop, Ignatie Dărăbant, luptător iscusit pentru cauza națiunii, avea nevoie de oameni pricepuți în jurul său. Existau aici răfuiele mărunte de ordin administrativ și economic, rămase moștenire dela înaintașul ctitor, Moise Dragoș, întâiul episcop titular al eparhiei, care trebuiau descurcate cu multă atenție. Era, pe lângă acestea, procesul mare al neamului, care-și ridicase arhiva dela Blaj, ca să se mute la Oradea, mai aproape de capitala împărăției și unde, în timpul acesta, se dispunea de mai multă trecere, o înțelegere mai clară a evenimentelor și mai multe mijloace pentru luptă.

Imprejurările noi politice reclamau pentru conducătorii noștri o luptă mai aspră. În 28 Ianuarie 1790 împăratul Iosif II, presat de evenimentele externe dă *Revocatio Ordinationum*, prin care-și retrage toate decretale sale, cu excepția celor care priveau toleranța religioasă, ușurarea situației iobagilor și stârpirea abuzurilor de ordin administrativ. În curând, apoi, luminatul împărat se stinge, pentru ca, după deziluziile filosofului stăpânitor, să reînceapă istoria tristă a brutalității nemeșilor din Ardeal asupra conducătorilor și poporului nostru de jos. Vremile schimbate nu ne găsiră complect nepregătiți, căci sforțările generoase ale trecutului își vedeau rezultatele. Aveam acum și noi o pătură conducătoare bine pregătită ca să răspundă oprimatorilor cu bărbăție; cu toată amplexarea și erudiția necesară. Frământările vicarului dela Năsăud, *Ion Para*, ale lui *Iosif Meheși*, *Chiril Topa* dela Si-

biu și vicarului dela Făgăraș *Ion Halmaghi*; sforțările în aceeași direcție ale lui *Șincai*, *Petru Maior* și *S. Micu*, urmași în acțiune și de către ofițerii români din regimentele de graniță, dacă nu găsesc înțelegere în sufletul vlădicului gospodar, cu orizonturi strâmte, dela Blaj, în schimb, episcopul Ignatie Dărăbant le oferă sprijin și sfat neprecupețit.¹⁾ Petiția poporului Românesc din Ardeal, din 1791, care a făcut atâta valvă și, prin prezentarea lapidară a drepturilor noastre naționale pe pământul Daciei, a provocat atâta sânge rău Staturilor Ardeleni și atâtea polemici ulterioare, a fost trimisă la Viena de către vlădicul Orăzii. În această luptă perseverentă pentru o cauză mare, Ignatie Dărăbant știa prețui colaborările; mai ales că, în calitate de fost vicar al Blajului, cunoscuse dezastruoasa experiență ce făcu episcopul Bob prin delăturarea tuturor oamenilor de seamă din juru-i, încât se ajunsese până acolo, cu ocazia unei gafe, că un protopop binevoitor îl sfătuia pe episcop să țină pe lângă el »bărbați aleși cari să aibă logică la cap«.²⁾ De aceea el dă o atenție deosebită recrutării membrilor din capitulul canonicilor, principalii și cei mai apropiați colaboratori ai săi.

În această alegere avu să înfrunte, de multe ori amărăciuni personale și coaliții de interese. El venise la Oradea cu un crez — cel al generației sale — lupta românismului pentru drepturi și înălțare. Era nu numai un păstor de suflete ci și un conducător politic respectat al neamului său. Și dacă aici, în episcopia Orăzii, organizată prin sforțările tenace ale înaintașu-

¹⁾ Cf. *Zenovie Păclișanu*: Luptele politice ale Românilor Ardeleni din 1790—92. An. Acad. Mem. Secj. Ist. S. III. T. I. p. 33—51.

²⁾ *Petru Maior*: Istoria Besearicii Românilor, Buda, 1813. p. 340.

lui său și a câtorva înțelegători, nu găsia, de multe ori, persoane potrivite printre băștinași, pentru țelurile ce și le fixase, el făcu apel la bogatul rezervor de suflete, oțelite în tradiții de lupte naționale de mai multe decenii, care era Blajul. Episcopul își aduse la Oradea pe Ardelenii săi. Se auziră împotriva lor, la răstimpuri, proteste din partea clerului local, ce se vedea știrbit în drepturi, dar toate acestea înseamnă prea puțin față de frumoasa muncă plină de idealism ce avea să se desfășoare aici, de oamenii ce-și înțelegeau rostul lor în acest post înaintat de graniță românească etnică, pentru păzirea cărui a își aduseră suficiență merinde sufletească de acasă. Aceasta e singura notă justă de apreciere a exodului de Ardeleni în spre capitala Bihariei. Ei veniau să împlinescă aici aceeași misiune de apostoli ai neamului, pentru care s'au deplasat mai târziu și în provinciile românești de peste Carpați: în Moldova și Muntenia.

Credem că nu strică o privire sumară printre aceștia. Dărăbant găsi la venirea sa în Oradea pe *Gheorghe Fărcaș*, colaborator prețios al episcopului *Moise Dragoș* în drumul său la Viena, pentru organizarea eparhiei din punct de vedere administrativ. Fire impulsivă și capricioasă, dar în același timp un erudit, apreciat ca om de carte și de suflet de pribeagul Șincai, Fărcaș era un om lipsit de prejudecăți și foarte accesibil idealurilor noi. De aceea privea cu simpatie cuceririle napoleoniene, în care vedea nu numai operații militare cu tendințe imperialiste, ci, și o mare răsturnare de idei și reparații adânci de ordin social. Fire deschisă, avu curajul să spună lucrurilor pe nume, din care cauză avu de suferit multe neplăceri și închisoare în mănăstirea dela Muncaci. După el veniră, în acest timp, *Ștefan Klein* fratele lui *Samuil*, *Ion Corneli*, un savant, frate credincios în ideale luceferilor ardeleni, *Simeon Bran*, om zelos în ridicarea neamului său, pentru care înțelegea să jertfească din puținul care-l avea, *Nicolae Vitez* și alții. Urmară atașări prețioase și dintre localnici, între care trebuie să menționăm colaborarea prețioasă a lui *Simeon Maghiar*, harnic organizator al școalelor naționale, mai ales în perioada iosefină și fecund întocmitor de manuale didactice în limba națională.¹⁾

Să mai pomenim apoi drumurile pribegilor Ardeleni, cari, în fața vremilor schimbate, năpăstuiți de stăpânire și de ai lor, se sufocau acasă și de aceea căutau locuri noi de de manifestare, în centre mai potrivite pentru orizonturile lor culturale și științifice, mai ferite de pasiuni și răzbunări cu tâlc. O pâine săracă, muncită din greu, le oferia Crăiasca Tipografie din Buda. Pentru o treabă ce reclama cunoștințe poliglote și orizonturi enciclopedice, dar plătită atât de sgârcit, erau foarte potriviți oamenii aceștia, ce nu

mai aveau ce să piardă și cari nu mai aveau decât o dorință, să trăiască cinstit, după truda lor.

Și nu ne trebuie decât puțină fantezie pentru a contura un duios tablou al vremilor trecute, când în seri târzii, după sosirea diligenței dinspre Ardeal sau dela Buda, în jurul mesei frugale a episcopului, deprins cu regimul de post din mănăstire, să vedem grupați câțiva sfințici inițiați în rosturi serioase, alături de oaspeți bătuți de drumuri, ce abia și-au scuturat praful lungilor și obositoarelor călătorii, cum tâlcuiesc în fraze măsurate planuri mari, cu sorți de izbândă aproximativă. Mai apoi, când episcopul se retrage în chilie cu gândurile sale pentru odihnă, vorbele încep să curgă mai liber. Un Șincai, cu temperamentul său tumultuos și franc, ori Klein cu vorba domoală și fantezie reținută, lămuresc lucruri de acasă, oprimări și brutalități rafinate din oropsitul Ardeal și n' încrunta-re sufletelor se croiesc planuri temerare de către bieții iloți ai condeului și gândurilor rare, pe care nu le vor vedea înfăptuite niciodată. Și cei din jur ascultă cu sfințenie, pentru ca să se trezească, a doua zi, în aceeași mizerie morală și materială.

În mediul acesta veni, în anul 1792, *Samuil Vulcan*, care după terminarea studiilor mai rămase, până la data aceasta, la Lemberg, în calitate de vicedirector al Seminarului. A fost chemat acasă de către episcopul cu griji mari și mărunte, cărora nu le mai găsia capăt și de aceea simția nevoia unui priceput administrator și om cu măsură în fapte.

Sunt oameni cari acționează după inspirația momentului și faptele lor se pierd în suvoitul bogat și prolix al vieții. Alături de aceștia trăiesc cei aleși, cari triând năzuințele vremii, caută să le subordoneze idealului ce-l nutresc în suflet și prin aceasta își crează orbita lor proprie de vieață; devin centre de gravitațiune. În urmă-le rămâne un punct luminos de activitate, care le poartă faima peste veacuri. Dintre acești înzestrați ai sorții a făcut parte și *Samuil Vulcan*. Figură impunătoare, cu trăsături severe și gesturi disciplinate, încununată de aristocrația unei culturi bogate, om cu solide resorturi de ordin moral, noul canonic vâdi, încă la începutul activității sale că știe să apropie și să distanțeze atunci când se simția trebuință.

V. Bolca

— **Miniștrii Români la S. Părinte.** Atât d. Grigorie Gafencu, ministrul nostru de externe cât și d. Mitiță Constantinescu ministrul economiei naționale, în timpul șederii lor la Roma, au ținut să facă vizite de omagiu Sfântului Părinte Papa Pius XII și Em. Sale Card. Maglione, Secretar de Stat. Miniștrii noștri au fost primiți la Vatican cu tot fastul cuvenit înaltei lor slujbe. Audiențele au decurs în cea mai perfectă cordialitate. D. Grigorie Gafencu a fost distins ca Marele Cordon Pius IX.

¹⁾ Activitatea lui vezi: V. Bolca: Școala Normală Română Unită din Oradea 1934, pag. 23—32.

Pelerinajul nostru

Pelerinajul la Sanctuarul Antonian din Drăgești numai atunci își va avea rodul așteptat, când se va face cu dispozițiile cuvenite.

E lucru cunoscut, că pelerinajul trebuie să fie mai întâi o faptă de credință, să pornească dintr'o convingere adâncă, luminată, că trebuie să ne mărturisim și pe dinafară credința sfânta în Isus Cristos, în sfânta lui Biserica și în puterea sfinților săi.

Deci vom pleca în pelerinaj nu ca la o petrecere profană, ci reculeși și tăcuți. Mai mult, ne vom lăsa cuprinși de o evlavie adâncă și ne vom ruga și pe drum, chiar dacă nu mergem în procesiune cu praporii în frunte. Pelerinajul are și un scop de ispășire, drept aceea chipul cel mai potrivit de a-l face e să-l facem plecând pe jos în procesiune în grupuri mari chiar dacă ne coasta trudă mai multă. Un grup de pelerini care trece cântând și rugându-se pe lângă că e totdeauna o frumoasă mărturisire de credință și o încurajare pentru cei slabi în convingerile religioase e și un spectacol impresionant de pocăință. Cântecelul ar trebui pregătite din vreme, așa ca să le cânte cu toții. Pentru pelerinajul de la Drăgești, ar fi de dorit ca toți să știe cânta imnul sfântului Anton publicat și pe note în cartea *Făcătorul de minuni*. Pelerinajul e totdeauna întovărășit la Drăgești cu indulgență plenară, ori de câte ori se vizitează biserica și se spun 6 *Tatăl nostru*, *Născătoare*, și *Mărire*. Se cere deci o dispoziție deosebită a sufletului și aceasta se dobândește prin reculegerea și mortificarea din timpul călătoriei făcută pe jos; dar mai ales prin *mărturisire* și *cuminecare* care se va face neapărat. Părinții călugări stau la dispoziția credincioșilor zi și noapte în zilele de pelerinaj pentru aceste taine.

Pentru a avea timpul necesar și aș face toate aceste în liniște și cu pietate, creștinii cei râvnici vin din ajun la mănăstire. Așa au puțința de a se ruga și a face vizite toată noaptea. E într'adevăr foarte mișcător să vezi toată noaptea biserica luminată și pe credincioși cu preoții în frunte în rugăciuni de stăruință, în jurul icoanei Sfântului Minunilor. După o noapte de închinare, desigur că sfântă cuminecare se va face cu dispozițiile cerute și sfintele liturghii se vor asculta deasemenea.

În sanctuarul Sfântului Anton se pot primi binecuvântări speciale pentru bolnavi, mai ales cu moaștele lui făcătoare de minuni. Un preot stă mereu la dispoziția credincioșilor; să nu uite credincioșii nici de această binefacere. Aceia cari doresc să-și asigure ajutorul Sfântului, plătesc și sfintele liturghii cari săvârșindu-se în biserica lui, nu se poate să nu fie ascultate de Dumnezeu. Se lasă de obicei și o pomană pentru nevoile bisericii, a mănăstirii, a săracilor tot în vederea asigurării reușitei pelerinajului.

Peste tot așa dar, pelerinajul trebuie să fie o măr-

turisire a credinței, o întărire a nădejzii, o înflăcărare a dragostei noastre către Dumnezeu și către cele sfinte, o operă de pocăință și un prilej de fapte creștinești; Sfântul Anton să ne ajute să-l putem face în anul acesta mai bine decât altădată.

Data pelerinajului este 17 și 18 Iunie. Să ne-o însemnăm bine.

P. I. Gâr.

Papa lui Don Bosco

Este, firește, Pius XI. În toamna anului 1883 regetatul Papă, atunci preot tânăr, vine să vadă pe renumitul întemeietor al Salesienilor. Tânărul preot se simte jenat în fața venerabilului întemeietor că un protejat al său fugise dela ucenicie. El spune că fuga și toată purtarea lui nu dă dovadă de mare deșteptăciune și că n'are să se aleagă nimic de el în viață. — Dinpotrivă! observă Sfântul, eu găsesc ingenioasă fuga lui. Micul fugar o să facă treabă. — Proorocia lui s'a împlinit. Fiind S. Bosco foarte ocupat, n'are răgaz să-l conducă pe tânărul preot Achille Ratti și să-i arate întreg Institutul Salesian. Ii spune numai să se simtă ca acasă. Viitorul Papă se interesează în deosebi de tipografii și de legătorii de cărți. Le găsește minunate. La masă, își arată uimirea. »Să știi bine, dragă părinte, Don Bosco ține să fie în fruntea propășirii.» — îl lămurește Sfântul. Acesta îi mai face și alte destăinuri. Odată, pe vremuri ar fi voit și el să se ocupe cu studii de istorie bisericească dar, găsind că n'are destulă fineță, deșteptăciune și memorie, renunță la aceste studii.

La o altă masă, povestește Pius XI mai târziu, unul din fiii lui Don Bosco se plânge de felurite șicane și greutăți ce i se fac de anumiți inspectori în Sicilia. Ca să-și încurajeze fiul, acesta-i spune: „Adă discret la cunoștința celui cu pricină că Don Bosco are mână lungă!” În adevăr el are mână foarte lungă. Prin fiii săi, el lucrează acum pe tot globul. Unul din colaboratorii săi este și Pius XI. Din 1922 până în 1939, el le întreește terenul de activitate. Prin bunăvoința lui 20 de fii Salesieni de ai lui Don Bosco sunt ridicați la treapta episcopală. Unul, cardinalul Hlond, este chiar mitropolitul-primat al Poloniei. Tot Pius XI încredințează Salesienilor catacombele S. Calixt din Roma pentru explorări arheologice. Cinstea cea mai mare și-o țin ei prin faptul că lor li s'a încredințat conducerea tipografiei Vaticane. Astfel ei contribuie direct la răspândirea în lumea întreagă a gândului și voinței S. Părinte, Nu înzădar un timbru postal tipărit în 1936, cu prilejul Expoziției Presei Catolice din Vatican, reprezintă pe S. Bosco alături de S. Francisc de Sales, patronul ceresc al scriitorilor creștini.

(ig)

— Sanctuarul din Pompei. Duminică, în 7 Mai a. c. a avut loc cu nu fost deosebit consacraarea noului sanctuar al Fecioarei Sfântului Rozar la Pompei. Actul consacrării la săvârșit, din încredințarea Sfântului Părinte, Em. Sa Card. Luigi Maglione, Secretarul de Stat al Sanctității Sale.

CRONICI

— **Reuniunea S. Maria Maica Domnului din Beiuș** și-a ținut adunarea generală la 25. 3. 1939. Din darea de seamă făcută cu acest prilej rezultă că Secția Euharistică a organizat un mare număr de spovedanii și împărtășanii, mai ales în întâia Duminecă a fiecărei luni, iar în cea dintâi Vineri binecuvântări euharistice. Secția Apologetică împreună cu AGRU-1 a organizat în Duminecile Păresimilor câte o serie de predici-conferențe pe care acum de multă vreme le rostește Păr. Dr. N. Flueraș, directorul liceului S. Vulcar. Secția Caritativă a distribuit diferite ajutoare materiale (alimente, combustibil, veșminte) în preț de 6.254 lei. Secția patronajului a purtat grijă de fetele lipsite de sprijin și ajutor și îndrumându-le să dobândească locurile cele mai potrivite pentru ele. Secția paramentelor s'a îngrijit de veșmintele bisericesti, cheltuind cu reparații 257 lei, și rămânându-i încă 1114 lei. Secția pentru înfrumusețarea Bisericii a ținut în bună rânduială sfântul lăcaș, precum și grădinița ce-l împrejmuiește, procurând diferite obiecte în valoare de 1490 lei. Secția cimitirului a îmbogățit în 1938-9 cimitirul local cu o frumoasă cruce, ridicată cu cheltuiala răposatului Demetriu Mureșan și pictată de d. Prof. I. Bușiția. — Laudă deosebită merită harnicul comitet de doamne de sub conducerea d-nei Elena Dr. Bozac, care se întrunește în fiecare lună odată pentru a lua parte la lămurirea câte unei probleme religioase, de pildă: Caracteristicile creștinului catolic; Naționalismul catolic; Purgatorul; Indulgențele; Admite-se la botez naș de altă credință? Poate-se căsătorie cu un divorțat? etc. Precum vedem activitatea harnicei Reuniuni, în atâtea privințe, pilduitoare deși ea e încă departe de a fi atins toate scopurile.

— **Congresul Euharistic național francez.** În zilele de 4—7 Mai a. c. a avut loc cel de al XII-lea Congres Euharistic național francez la Alger, presdat de Legatul Papal, Em. Sa Card. Verdier al Parisului. Zeci de mii de pelerini au luat parte în frunte cu autoritățile și reprezentanții guvernului francez. Legatului Papal i s'a făcut o strălucită primire. La încheiere, Duminecă, Sfântul Părinte Papa Pius XII a rostit la radio un părintesc mesagiu de pace, elogiind, între altele, străduințele de pace pe care le face Franța creștină contemporană.

— **Săptămâna orientală la München.** Bavaria are o activă »Catholica Unio«. Ea întreține colegiul S. Andrei și tipărește acum de patru ani revista trimestrială »Der christliche Orient in Vergangenheit und Gegenwart«. Nr. 2 din 1939 raportează asupra săptămânii pentru unirea bisericilor (18—25 Ianuarie). Împlinindu-se în acest an cinci veacuri dela sinodul unionist din Florența (1439), interesul pentru aceste probleme a fost extraordinar. Nici un loc nu era liber

în biserica dela Carmel, unde s'au tratat aceste subiecte: 1. Unirea, ca idee centrală a vieții omenești; 2. Cauzele neunirii; 3. Unirea Grecilor în sinodul din Lyon (1274); 4. Unirea Grecilor în sinodul din Florența (1439); 5. Convertirea Ucrainei la catolicism. Unirea dela Brest-Litovsk; 6. Mucenicul Unirii: S. Andrei Bobola S. I.; 7. S. Iosafat, arhiepiscop și mucenic al Unirii; 8. Incercări de unire în prezent — În această săptămână de trei ori s'a oficiat liturghia S. Ioan Chrysostom. S'a mai vorbit despre mănăstirile dela Athos, despre spiritul și forma monahismului oriental, despre răspândirea liturghiei răsăritene în Apus. Colegiul a fost vizitat în acest timp de P. S. Sa Bucys, episcop unit din Kaunas (Lituania).

— **„Der christliche Orient“**, excelenta revistă unionista de sub direcțiunea R. P. Dr. Chrysostomus Baur O. S. B. aduce în Nr. 2 din 1939 la pag. 56—61 un articol al păr. canonic I. Georgescu despre »O turmă și un păstor«, cartea convertitului arhim. T. Bonteanu. După »Schönere Zukunft« din Viena, această revistă dela München (Bavaria) e a doua care se ocupă de istoria acestui suflet românesc. Tot în acest Nr. (pag. 62) e o elogioasă notă despre ediția cea nouă a anchetei privitoare la Bisericile românești.

Același articol, cu mici modificări, e tipărit și în *L'Osservatore Romano* (13. 4 1939 pag. 2) sub titlul: »Un ovile ed un pastore«.

— **Când se convertesc Evreii.** Din motive cunoscute s'a pornit un curent de convertire a Evreilor la catolicism. Biserica noastră își deschide, firește, cu bucurie ușile pentru toți cei ce din convingere vin să-și caute mântuirea sufletului la noi. Dar ea trebuie să fie cu luare aminte. De aceea nu grăbește să boteze pe toți cari își cer intrarea în sânul ei. Ea recomandă stăruitor preoților să examineze: 1° intențiunea candidatului de botez; 2° temeinicia cunoștințelor sale catehetice; 3° practica exercițiilor de pietate din timpul catecumenatului. Din motivele amintite, timpul de pregătire pentru botez — exceptând cazuri grave (primejdie de moarte etc.) — episcopatul catolic al Poloniei l-a fixat la o jumătate de an (6 luni). Pentru controlul catecumenilor trebuie să se introducă o carte specială, sub îngrijirea unui preot. Femeile pot fi catehizate și de călugărițe. Numai când pregătirea e deplină, se poate cere episcopiei să încuviințeze sfântul botez. În cererea adresată episcopiei trebuie să se arate precis: cât timp a durat pregătirea? cine a condus-o? gradul de cunoștințe catehetice? zelul în exercițiile de pietate?

AVIZ

La liceul de fete a călugărițelor »Sf. Ursula« din Oradea, cu drept de publicitate pentru 8 (opt) clase și cu limba de predare română, se va ține examenul de admitere în cl. I în 22 și 23 Iunie a.c. Actele obișnuite se primesc până la 21 Iunie. *Direcțiunea.*

APEL.

Către catolicii tuturor țărilor.

În Enciclica sa: »Caritae Christi compulsi« regretatul Papă Pius XI făcea apel în mod solemn la toți catolicii zicând: Pe toți îi conjurăm în numele lui Dumnezeu ca toți să se unească într'o armată puternică și sirâns unită în contra cetelor neleguite ca să salvăm omenirea.«

Aceasta era dorința fierbinte a marelui Papă. Ea nu a fost împlinită încă ci a rămas ca și testamentul lui care trebuie neapărat dus la îndeplinire.

Cei fără Dumnezeu și anticriștii de toate nuanțele s'au răspândit peste întregul glob pământesc pentru a-l descreștina. Ei au declarat război creștinătății până la distrugere, vorbesc chiar de pieirea creștinismului. Și de fapt în zilele noastre descreștinarea omenirii progresează în mod rapid.

A sosit ceasul ca și creștinii să se unească și să dea mâna din țară în țară, ca astfel formând o singură armată puternică să apere împărăția lui Cristos, s'o întărească și s'o răspândească.

Pentru acest scop a fost convocat

al VI-lea Congres Internațional „Cristos Rege” la Ljubljana în Jugoslavia între 25 și 30 Iulie 1939.

El este menit să întrunească pe catolicii tuturor neamurilor, atât pentru a cerceta serios situația actuală cât și pentru a căuta mijloacele și căile cele mai apte în vedere reinării creștinești, și totodată să dea prilej la manifestațiuni grandioase în onoarea lui Cristos Rege.

Porunca timpului: „Renaștere creștinească” este subiectul atât de bine ales al Congresului.

Trei zile vor fi închinare consfăturii serioase, în care îndrumătorii acțiunii catolice, fie preoți, fie mirenii, să-și împărtășească deschis și sincer gândurile și dorințele.

Ultimele două zile vor aduce de pretutindeni mulțime imensă de popor pentru manifestațiuni impunătoare și publice.

Catolicii tuturor popoarelor, care își dau seamă de seriozitatea timpului și vor să concluzioneze la reincreștinarea omenirii, sunt invitați cu dragă inimă la Congres.

Avem acum un nou Papă, care nutrește aceleași dorințe pentru împărăția lui Cristos ca și fericitul său predecesor. Vrem să-i pregătim o bucurie la începutul pontificatului său, prin aceea că ne unim la luptă și la muncă fără preget pentru împărăția lui Cristos, și prin aceasta voim să întemeiem o nouă eră de înflorire pentru creștinism.

Comitetul Internațional
al
Congreselor „Cristos Rege”.

BIBLIOGRAFIE

V. Cristian, *Paladinul păcii. Vieța și doctrina Papei Pius XI*. Cu o prefață de Exc. Sa *Andrea Cassulo*, nunțiu apostolic. București, Farul Nou, 1939. În 8°, 368 pagini, prețul 90 lei.

E întâiul volum mai considerabil închinat vieții și activității unui Papă în publicistica românească. Defunctul pontif a meritat această cinste. În afară de concordat, lui i se datoresc atâtea opere grandioase: reședința și seminarul catolic din București, nunțiatul apostolic (palatul ei), institutele noi dela Blaj, catedrala și reședința episcopiei unite din Cluj, noua episcopie unită a Maramureșului cu reședința la Baia Mare etc. Unde rămân pelerinajele care nici odată în trecutul bisericesc al Românilor n'au fost mai număroase și mai impunătoare ca în zilele lui? Dar neuitățile lui alocuțiuni care toate începeau cu caracteristicele cuvinte: Români—Romani!

Lucrarea de față dă până aproape toată viața și activitatea lui Pius XI, dela leagănul său din Desio până la mormântul din San-Pietro, în 22 capitole. Are și un apendice (alegerea de papă, bibliografie, tablouri sinoptice din viața și activitatea lui, apoi lista papilor după „Anuario Pontificio”), precum la început, înainte de prefață, reproduce și cele patru splendide epitafe latinești de pe mormântul lui. Chiar dacă anumite capitole în deosebi cel privitor la Pius XI și Români ar fi putut fi mai bogat, mai interesant, mai călduros chiar, totuși trebuie să recunoaștem că el e indispensabil cărturarilor noștri. Nu poate fi intelectual, nu poate fi preot în deosebi care să nu fie mereu nevoit a consulta când un capitol, când altul din această bogată lucrare.

Reținem din frumoasa scrisoare prefață a Exc. Sale *Andrea Cassulo*, aceste rânduri mișcătoare: „La 10 Februarie, când sunetul trist al clopotelor din Roma trimiteau în lumea catolică vestea tristă a morții Părintelui Obștesc, s'ar fi zis că o umbră s'a așternut peste toate națiunile... Apoi: Voi, Români, cari mereu v'ați îndreptat inima și gândul spre Roma, maica voastră, v'ați dat seamă că ați pierdut, în Augustul Pontif, pe marele binefăcător care v'a dat așa de multe și luminoase dovezi de dragoste”.

Mângâierea în această durere? „Siguranța de a găsi în el un mare protector în Cer”, precum și faptul că succesiunea sa a revenit celui mai vrednic slujitor al său, Card. Secretar de Stat *Eugen Pacelli*, acum S. Sa *Papa Pius XII*, Tolle, lege.

A. P. Bănuț, *Oameni de ispravă*. Sibiu. Editura „Dacia Traiană”, 1939 208 pag. în-8°, prețul 85 Lei.

Autorul, d. Aurel Paul Bănuț, e bine cunoscut de publicul ardelean. Unde nu s'a reprezentat monologul D-Sale comic „*Achim Filăru*” și alte monoloage și piese? Căci D-Sa e un „*Tausendkünstler*”, după propria definiție: director de teatru, de scenă, regizor, actor, instructor de diletanți, conferențiar festiv, propagandist național-cultural (acestea înainte de război); iar de atunci: prefect în vreo câteva rânduri, director de uzine, magistrat, primar; în sfârșit, în clipele de răgaz: scriitor-artist. Frumoase, neprețuite daruri. Dovadă de aceste alese daruri, mai ales de cele arătate în urmă sunt aceste strălucite pagini care încep cu scrisorile (7) lui *Aron Pumnul* adresate tatălui său, judecătorul *Paul Bănuț* și sfârșesc cu captivantele amintiri despre profesorul de artă dramatică, o glorie a scenei românești, C. I. Nottara. Sunt câteva care interesează figuri din istoria bisericească și culturală contemporană: *Augustin Bunea*, *Vlaicu*, *Maramureșenii*, *A. Volleanu*, *P. Liciu*, *T. Perția*, *I. P. Reteganul*, mitropolitul *Vasile Suci* etc. Caracteristică e discuția dintre dd. *Lupaș-Ghibu* cu regretatul *V. Suci* la masa decedatului acum și el, episcop *Nicolae Ivan*. Reținem din această discuție că unica deosebire reală între ortodocși și uniți e papalitatea, în privința căreia, firește, nu începe îndoială, fiind de instituție divină. Cetiitorii vor urmări cu interes viu și mereu în creștere aceste pagini minunate. Mai ales că o parte însemnată din venitul curat e destinată Căminului cultural din Ocna-Sibiului.

(ig)